

2023-10-27

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: KFKS-2023-01026

Brev till regeringen med anledning av Högsta förvaltningsdomstolens dom i mål nr 6442-22

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar föreslaget brev till socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall i enlighet med bilaga 1 till tjänsteskrivelsen daterad den 27 oktober 2023.

Sammanfattning av ärendet

Nämnden för arbete och försörjning beslutade den 27 september 2023 att föreslå för kommunstyrelsen att anta ett brev till socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall med anledning av en dom från Högsta förvaltningsdomstolen i mål nr 6442-22.

Högsta förvaltningsdomstolen i Stockholm meddelade den 9 maj 2023 dom i mål 6442-22 i en och konstaterar att rätten till bistånd enligt socialtjänstlagen för kostnader för andrahandshyra inte är beroende av att hyresvärden har samtyckt till andrahandsuthyrningen. Om övriga förutsättning enligt socialtjänstlagen är uppfyllda, har den enskilde, enligt domslutet, rätt till ekonomiskt bistånd för boendekostnaden, oavsett om hyresvärden godkänt en andrahandsuthyrning eller inte.

En godkänd andrahandsuthyrning förutsätter enligt gällande lagstiftning hyresvärdens samtycke alternativt hyresnämndens tillstånd. Domen, som är prejudicerande, innebär att landets kommuner i sina utredningar inför beslut om ekonomiskt bistånd framöver inte kan begära bevis på en godkänd andrahandsuthyrning av den sökande och bedöms få stor principiell betydelse framöver.

I brevet till socialtjänstministern framför Nacka kommun sitt önskemål om att lagstiftningen ändras för att tydliggöra att en kostnad måste vara lagligen grundad för att kunna ge rätt till ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen, eller åtminstone att en boendekostnad måste vara lagligen grundad för att ge rätt till bistånd.

Ärendet

Nämnden för arbete och försörjning beslutade den 27 september 2023 att föreslå för kommunstyrelsen att anta ett brev till socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall med anledning av en dom från Högsta förvaltningsdomstolen i mål nr 6442-22.

Beslutet föregicks av att nämnden för arbete och försörjning i samband med sitt sammanträde den 14 juni 2023 (§ 37), efter yrkande från Oliver Rykatkin (M), gett ett uppdrag till arbets- och etableringsenheten att ta fram ett förslag till skrivelse till regeringen om att förtydliga lagrummen med anledning av den aktuella domen.

Högsta förvaltningsdomstolen i Stockholm meddelade den 9 maj 2023 dom i mål 6442–22. Domen handlar om en enskild persons rätt till bistånd enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen, SoL. Det bistånd som söktes var ersättning för en andrahandshyra där hyresavtalet inte var godkänt av hyresvärden.

Enligt 4 kap. 1 § första stycket SoL har den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. I fjärde stycket anges att den enskilde genom biståndet ska tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Försörjningsstöd lämnas enligt 3 § första stycket 2 för skäliga kostnader för bland annat boende.

I sin dom konstaterar Högsta förvaltningsdomstolen att den enskilde, om övriga förutsättningar enligt socialtjänstlagen är uppfyllda, har rätt till ekonomiskt bistånd för boendekostnaden, oavsett om hyresvärden godkänt en andrahandsuthyrning eller inte. Avsaknaden av samtycke innebär i sig inte att avtalet om andrahandsuthyrning är ogiltigt. Domstolen utgångspunkt var alltså att det föreligger ett avtal om boende som gäller mellan parterna i det avtalet även om hyresvärdens samtycke saknas.

Högsta förvaltningsdomstolen grundar sin bedömning på att det varken i socialtjänstlagen eller i dess förarbeten anges att rätten till bistånd för kostnader för boende ska vara beroende av att det hyresrättsliga regelverket har följts och att det inte heller finns något stöd för att så är fallet i rättspraxis. Enligt domslutet ska den som har rätt till ekonomiskt bistånd för sina boendekostnader få detta, oavsett om värden godkänt en andrahandsuthyrning eller inte. Domen som är prejudicerande bedöms få stor principiell betydelse framöver.

Domen innebär att landets kommuner i sina utredningar inför beslut om ekonomiskt bistånd framöver inte kan begära bevis på en godkänd andrahandsuthyrning av den sökande.

En godkänd andrahandsuthyrning förutsätter enligt gällande regler hyresvärdens samtycke alternativt hyresnämndens tillstånd. Det framgår av regler i 12 kap. jordabalken (hyreslagen). Icke godkända andrahandsuthyrningar skapar problem både på individnivå och på samhällsnivå. Ofta sker uthyrningen med oskäliga villkor för utsatta människor som har svårt att hitta ett annat boende. Det kan också förekomma en handel med

hyresrätter som är skadligt för samhället. Det finns indikationer på att den illegala handeln med lägenhetskontrakt finns etablerad inom den organiserade brottsligheten¹.

Nacka kommun önskar därför att lagstiftningen ändras för att tydliggöra att en kostnad måste vara lagligen grundad för att kunna ge rätt till ekonomiskt bistånd, eller åtminstone att en boendekostnad måste vara lagligen grundad för att ge rätt till bistånd.

Bedömningen är att det föreslagna brevet lyfter en viktig fråga ur ett samhällsperspektiv som också ligger i linje med regeringens arbete mot organiserad brottslighet i allmänhet och mot illegala hyreskontrakt i synnerhet.

Ekonomiska konsekvenser

Tjänsteskrivelsen i sig ger inga ekonomiska konsekvenser. Men att kommunen nu förväntas ersätta de hyreskostnader som uppstått genom illegal uthyrning, medför självklart en omotiverad kostnad för kommunen.

Konsekvenser för barn

Tjänsteskrivelsen i sig ger inga konsekvenser för barn. En tydligare lagstiftning som ger ansvariga myndigheter utrymme att så långt det är möjligt motverka illegala hyreskontrakt och möjlig brottslig verksamhet är till förmån för barns bästa.

Handlingar i ärendet

Tjänsteskrivelse daterad den 27 oktober 2023

Bilaga 1. Förslag till brev

Bilaga 2. Dom meddelad av Högsta förvaltningsdomstolen den 9 maj 2023 i mål nr 644-22

Bilaga 3. Protokollsutdrag, nämnden för arbete och försörjning, 2023-09-27

Christopher Arontaus
Enhetschef
Juridik- och kanslistaben

Catharina Granath
Kommunjurist
Juridik och kanslistaben

¹ Se t ex prop. 2018/19:107 Åtgärder mot handel med hyreskontrakt